

Wegwijzers voor instroom en doorstroom in het hoger onderwijs

Advies

Vlaamse Onderwijsraad

Simon Bolivarlaan 17

BE-1000 Brussel

T +32 2 219 42 99

www.vlaamseonderwijsraad.be

info@vlor.be

Advies op eigen initiatief

Uitgebracht door de Raad Hoger Onderwijs op 10 februari 2026 met eenparigheid van stemmen

Vorbereiding: Werkgroep drempels bij instroom en doorstroom in hoger onderwijs op 26 februari 2025, 4 april 2025, 22 april 2025, 28 mei 2025, 30 september 2025, 22 oktober 2025, 18 november 2025 en 16 januari 2026, onder co-voorzitterschap van Jan Eggermont en Koen Goethals

Inbreng van bureau Raad Secundair Onderwijs op 18 maart 2025 en 16 december 2025

Dossierbeheerders: Marie-Anne Michielsens en Tine Degrande

Inhoud

1	Situering.....	2
1.1	Flexibilisering en democratisering als dominant discours	2
1.2	Evoluties rond instroom en doorstroom	2
1.3	Hoger onderwijs voorwerp van maatschappelijk debat	4
1.4	Doel van dit advies.....	4
2	Kerngedachten	5
3	Springplanken voor in- en doorstroom in hoger onderwijs	6
3.1	Oriëntering via een leerwaaier in plaats van leerladder.....	6
3.1.1	Minimum aan instrumenten om maximaal richting te geven aan het studiekeuzeproces	7
3.1.2	Dialogoog met secundair onderwijs	9
3.1.3	Samenwerking tussen hogeronderwijsinstellingen bij (her)oriëntering.....	9
3.2	Brede vorming als opstap naar een leven lang leren	10
3.2.1	<i>Bildung</i> én arbeidsmarktrelevantie in elke opleiding hoger onderwijs	10
3.2.2	Doordachte programmatie en rationeel georganiseerd aanbod	11
3.3	Overheidsbevoegdheden en autonomie van de instellingen in balans.....	11
3.4	Kwaliteitsvol en toegankelijk hoger onderwijs is correct gefinancierd.....	13
4	Tot slot.....	14
	Bronnen	16

1 Situering

Er beweegt momenteel heel wat in en rond het hoger onderwijs. Maatschappelijk en politiek is er een discours ontstaan dat afwijkt van de visie van het flexibiliseringsdecreet uit 2004¹. Waar wil Vlaanderen naartoe met de instroom in en doorstroom doorheen het hoger onderwijs? Hoe verhouden open toegang en de wens om flexibele leertrajecten te faciliteren zich tot het belang van studievoortgang en het (vlot) behalen van het diploma? Of nog: geldt de onderliggende visie van het flexibiliseringsdecreet nog steeds of is die aan bijstelling toe?

1.1 Flexibilisering en democratisering als dominant discours

Het dominante discours dat de voorbije decennia weerklonk, benadrukte het belang van een toegankelijk hoger onderwijs, zowel voor jongeren als voor zij-instromers in een latere levensfase. Dat vraagt een flexibele onderwijsorganisatie. Dat was het doel van het flexibiliseringsdecreet dat vanaf het academiejaar 2005-2006 in alle Vlaamse hogescholen en universiteiten werd ingevoerd. Het decreet wilde de toegang tot hoger onderwijs verbreden en de mogelijkheden voor mobiliteit, differentiatie en levenslang leren met erkenning van verworven competenties vergroten.²

1.2 Evoluties rond instroom en doorstroom

Maatschappelijk en politiek is er intussen echter een discours ontstaan dat afwijkt van de visie van dat flexibiliseringsdecreet. Is de flexibilisering doorgeslagen? Botst die tegen zijn grenzen aan? Dat was voor de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) de aanleiding om in 2020 via cijfergegevens na te gaan wat de impact van de flexibilisering nu daadwerkelijk is geweest. Deze analyse bevestigde dat de studieduur is verlengd. Toch concludeerden we dat het beeld van de flexibilisering die tegen zijn grenzen aanbotst, niet bevestigd wordt. We zagen immers ook dat de instroom en participatie aan hoger onderwijs is versterkt en dat het hoger onderwijs meer diploma's aflevert.³

¹ [Decreet van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap betreffende de flexibilisering van het hoger onderwijs in Vlaanderen en houdende dringende hogeronderwijsmaatregelen. 20 april 2004.](#)

² Vlaamse Onderwijsraad, Raad Hoger Onderwijs. [De grenzen van de flexibilisering?](#), 20 augustus 2020.

³ Uiteraard zijn deze evoluties niet enkel het gevolg van het flexibiliseringsdecreet. Zo zijn er ook demografische verschuivingen in het aantal jongvolwassenen. Nochtans stelden we in het advies van 2020 vast dat het gestegen aantal generatiestudenten in het hoger onderwijs niet (louter) wordt veroorzaakt door de evolutie in het aantal 18-jarigen. De participatie aan het hoger onderwijs is dus ook effectief gestegen. Bovendien heeft de massificatie van het hoger onderwijs ervoor gezorgd dat er niet alleen meer, maar ook meer gedifferentieerde profielen ingestroomd zijn, en dat studiekeuze, studieoriëntering en omgaan met diversiteit aan belang hebben gewonnen. Er zijn ook grote wijzigingen geweest in het hogeronderwijslandschap, zoals de inkanteling van de graduaat en specifieke lerarenopleidingen, en steeds verder schrijdende evoluties zoals internationalisering en digitalisering. Ook op vlak van studentenarbeid is er veel veranderd: veel studenten klussen vandaag het hele jaar door bij, en de regelgeving maakt dat mogelijk. Al deze zaken moeten in rekening worden gebracht bij de interpretatie van deze cijfergegevens.

De trends die we vandaag waarnemen, bevestigen de cijfers die we in 2020 zagen (zie ook Departement Onderwijs en Vorming, 2023):

Aantal diploma's

Het aantal diploma's dat werd uitgereikt in het Vlaamse hoger onderwijs, is de voorbije jaren *sterk gestegen*. In 2023-2024 werden er bijna 70.000 graduaats-, bachelor- of masterdiploma's afgeleverd, wat op 10 jaar tijd een stijging is van bijna 23% (Statistiek Vlaanderen, 2025d).

Instroom en participatie

- *Het aantal inschrijvingen in de initiële opleidingen is sterk toegenomen*. De toename bedraagt op zo'n 10 jaar tijd (sinds 2014-2015) 29.7% in hogescholen en 15.9% in universiteiten (Statistiek Vlaanderen, 2025b).
- *Naast een stijgend aantal studenten, vergroot ook de diversiteit van de instroom*. Het aandeel studenten dat een graduaatsopleiding volgt, is in verhouding tot het totaal aantal inschrijvingen sterk gestegen, van 4.8% in 2019-2020 tot 10.6% in 2023-2024 (Dataloop, 2025). Dat studentenprofiel heeft meer begeleiding nodig dan de profielen in een professionele of een academische bachelor.
- *Ook de participatiegraad in het hoger onderwijs is toegenomen*: Het aandeel van de 25-64-jarige bevolking in Vlaanderen dat een diploma hoger onderwijs heeft behaald, is op zo'n 10 jaar tijd gestegen van 37.2% in 2015 tot 45.3% in 2024 (Statistiek Vlaanderen, 2025c). Als we de participatiegraad internationaal gezien bekijken in de leeftijdsgroep 25-34-jarigen, dan bedroeg die in 2024 gemiddeld zelfs 51%, wat ook hoger is dan het OESO-gemiddelde van 48% (OECD, 2025, Chapter A1 - Table A1.2; Departement Onderwijs & Vorming, 2025).
- *De leeftijd waarop men in het hoger onderwijs instroomt in België is internationaal gezien laag*. De gemiddelde leeftijd van nieuwe instromers in graduaat-, bachelor- of masterprogramma's bedraagt 19.5 jaar. Het OESO-gemiddelde ligt met 22 jaar een pak hoger. Dit toont aan dat veel studenten instromen vrij kort na het beëindigen van secundair onderwijs, zonder gap-year of zonder dat er een massale instroom is op latere leeftijd. *Ondanks de relatief lange studieduur is ook de gemiddelde leeftijd waarop men in België afstudeert van graduaat-, bachelor- of masterprogramma's relatief laag*. Dat is gemiddeld 23.9 jaar, terwijl het OESO-gemiddelde 25.6 jaar bedraagt (OECD Data Explorer, 2025).

Studieduur

- *Het aandeel studenten dat een bachelordiploma behaalt binnen de vooropgestelde studieduur is gedaald*. Van de studenten die in academiejaar 2021-2022 een bacheloropleiding startten, heeft 27.6% het (eerste) bachelordiploma binnen de vooropgestelde studieduur behaald. In 2008-2009 lag dat aandeel nog op 36.3%. Voor de graduaatsopleidingen behaalde 25% van de studenten die in 2022-2023 gestart zijn met een graduaatsopleiding het diploma binnen de vooropgestelde studieduur. Dat aandeel is min of meer stabiel gebleven sinds de inkanteling van de graduaat- in de hogescholen (Statistiek Vlaanderen, 2025a).
- *Het aandeel studenten dat binnen de vooropgestelde duur afstudeert, ligt internationaal gezien relatief laag*. OESO-cijfers tonen aan dat in Vlaanderen zo'n 33% van de generatiestudenten die aan een bacheloropleiding begonnen, 3 jaar later een bachelor- of graduaatsdiploma had behaald, terwijl dat in de OESO-landen gemiddeld 43% is. Bovendien is dat OESO-gemiddelde gestegen, terwijl het aandeel Vlaamse studenten dat op tijd afstudeert stabiel bleef. Deze cijfers verdienen echter nuance: Als we kijken naar de studieduur +3 jaar, dan stijgt dat percentage in Vlaanderen tot 70% – wat quasi gelijk is aan het OESO-gemiddelde. *Er is dus in Vlaanderen geen hogere drop-out dan gemiddeld gezien in de OESO-landen* (OECD, 2025, Chapter B5 - Table B5.1; Departement Onderwijs & Vorming, 2025).

1.3 Hoger onderwijs voorwerp van maatschappelijk debat

De [groeïende studentenaantallen](#) in het hoger onderwijs zijn voorwerp van [politiek-maatschappelijk debat](#). Zo wordt op sommige fora in vraag gesteld of er niet te veel studenten in het hoger onderwijs instromen. Vormen dergelijke studentenaantallen geen bedreiging voor de kwaliteit van het hoger onderwijs? Maar ook: zijn er zoveel hogegeschoolden nodig op de arbeidsmarkt? En is het dus de collectieve investering van de maatschappij in hoger onderwijs waard?⁴

Die vragen over de maatschappelijke kost en return van hoger onderwijs worden versterkt door de vaststelling dat de gemiddelde studieduur is verlengd. Deze cijfergegevens zetten ook andere beleidskeuzes op scherp, zoals de mogelijkheid tot studentenarbeid in combinatie met een opleiding hoger onderwijs. Die werd recent bevestigd door de beslissing van de federale regering om het aantal uren studentenarbeid permanent op te trekken tot 650 per jaar.

In 2022⁵ heeft de overheid verschillende [studievoortgangsmaatregelen](#) geïntroduceerd via het decreet over instroom en studie-efficiëntie in hoger onderwijs – bovenop de oriënterings-, positionerings- en selectie-instrumenten die al bestaan en bijvoorbeeld het leerkrediet. Zo werd de verplichte remediëring gekoppeld aan de starttoetsen en de decretale drempel werd ingevoerd voor studenten die inschrijven in een initiële bacheloropleiding. Die laatste bepaalt dat studenten hun opleiding niet kunnen verderzetten als ze voor bepaalde opleidingsonderdelen geen creditbewijs of deliberatiecijfer hebben verworven binnen de twee jaar.

In de [Beleidsnota Onderwijs 2024-2029](#) zijn er opnieuw [overheidsmaatregelen](#) voorzien om de in- en doorstroom in hoger onderwijs te reguleren:⁶

- De uitbreiding van de starttoetsen met verplichte remediëring bij een onvoldoende: ze zouden in de bacheloropleidingen stapsgewijs de standaard worden.
- De hervorming van de starttoets en de verplichte remediëring in de lerarenopleiding, waarbij studenten binnen 1 jaar zouden moeten slagen voor de volledige starttoets.
- De wens om de lerarenopleidingen te versterken met een opleidingsonderdeel Nederlands in het eerste jaar, met strikte volgtijdelijkheidsvoorwaarden.

Bovendien wordt het [hoger onderwijs](#) sterk [geraakt door de besparingsmaatregelen](#) in het voorontwerp van [programmadedcreet](#) bij de begrotingsopmaak 2026. Dit zal gevolgen hebben voor de instroom in hoger onderwijs, vooral voor kwetsbare groepen (door o.m. wijziging in voorwaarden voor studietoelagen en terugschroefing middelen in grootstedelijke context).⁷

1.4 Doel van dit advies

Bovenstaande cijfers en beleidsmaatregelen werpen vragen op: Wat verstaan we met zijn allen – de maatschappij, de politiek, het hogeronderwijsveld – onder succesvol hoger onderwijs? En meer specifiek: Waar wil Vlaanderen naartoe met de instroom in en doorstroom doorheen het hoger onderwijs? Hoe verhouden de open toegang en de wens om flexibele leertrajecten te faciliteren zich tot het belang van studievoortgang en het (vlot) behalen van het diploma? Of nog: geldt de onderliggende visie van het flexibiliseringsdecreet nog steeds of is die aan bijstelling toe?

⁴ Zie ook bijvoorbeeld: Vlaamse Onderwijsraad (2024). [Reflectienamiddag: Wendbaar hoger onderwijs](#).

⁵ [Decreet over de instroom en het optimaliseren van de studie-efficiëntie in het hoger onderwijs en overige organisatorische aspecten van het hoger onderwijs. 15 juli 2022](#).

⁶ Vlaamse Regering (2024). [Beleidsnota 2024-2029. Onderwijs en Vorming](#).

⁷ Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. [Advies over het voorontwerp van programmadedcreet bij de begrotingsopmaak 2026](#), 20 oktober 2025.

We stellen vast dat de visie achter de beleidsmaatregelen voor instroom en doorstroom in hoger onderwijs in recente beleidsdocumenten niet expliciet wordt gemaakt. Een duidelijke beleidsvisie is nochtans in het belang van:

- ... studenten, zodat ze optimaal worden ondersteund om een weloverwogen studiekeuze te maken en om een degelijke studie-efficiëntie te behalen.
- ... instellingen, zodat ze kunnen omgaan met de druk op opleidingen en docenten door de stijgende studentenaantallen, en een degelijk beleid kunnen uittekenen rond studievoortgang, afgestemd op de eigen context.
- ...de maatschappij in zijn geheel, zodat het duidelijk wordt wat de rol van hoger onderwijs is, en dus de civiele waarde van een diploma hoger onderwijs - niet alleen vanuit economisch standpunt, maar ook vanuit breder belang.

Deze verschillende actoren hebben soms andere, soms zelfs tegengestelde antwoorden of belangen, maar ze delen één zorg: *Hoe kan de instroom vanuit secundair onderwijs en doorstroom doorheen hoger onderwijs zo goed mogelijk verlopen?* Deze vraag staat in dit advies centraal. De Vlaamse Onderwijsraad wil via dit advies bijdragen aan verdere *visieontwikkeling* rond de instroom en doorstroom in het hoger onderwijs. Zo wil de Vlor ten volle zijn rol als stem van het brede onderwijsveld opnemen en mee richting geven aan het onderwijsbeleid.

2 Kerngedachten

De Vlaamse Onderwijsraad vindt het cruciaal dat de samenleving ervoor zorgt dat *elk individu voldoende kansen krijgt om talenten maximaal te ontplooien* en zo een volwaardige plaats kan innemen in de maatschappij. Dat geldt in het bijzonder voor specifieke groepen, zoals sociaal kwetsbare groepen en jonge mensen met specifieke noden. *Onderwijs is een investering*. Het is een motor voor persoonlijke en sociale ontwikkeling, en voor sommigen een hefboom voor sociale mobiliteit en integratie. Naast de individuele voordelen heeft onderwijs een belangrijke economische en maatschappelijke return. Denk bijvoorbeeld aan de directe impact op de tewerkstellingsgraad en het vaardigheidsniveau van de bevolking, of aan indirecte effecten op gezondheid, burgerschap en sociale cohesie (OECD, 2025).

Voor het *hoger onderwijs* betekent dit dat alle potentiële studenten die dit wensen, zich moeten kunnen inschrijven in een opleiding naar keuze. Dat is momenteel zo (met uitzondering van de toelatingsexamens (dier)geneeskunde en tandheelkunde en de artistieke toelatingsproef in de Audiovisuele en Beeldende Kunst en Muziek- en Podiumkunsten) – en dat moet zo blijven. De Vlor pleit voor het *behoud van de open toegang en vrije studiekeuze die ons Vlaamse hoger onderwijs kenmerken* en uniek maken, in vergelijking met hogeronderwijsystemen van andere landen.⁸

Dat impliceert dat er *geen financiële drempels mogen zijn* die de toegang tot het hoger onderwijs beperken. Dat geldt in het bijzonder voor de (financieel) meest kwetsbaren. Dit is een belangrijke wegwijzer die de Vlaamse Onderwijsraad wil meegeven in het publieke debat dat momenteel wordt gevoerd over de studiegelden in het hoger onderwijs. Als verhoging van de studiegelden als mogelijke piste wordt verkend, zorg er dan voor dat de toegankelijkheid van het hoger onderwijs wordt gegarandeerd voor al wie wil instromen – en in het bijzonder voor de kansengroepen.

Dit vertrekpunt betekent echter niet dat studenten maximaal moeten worden toegeleid richting het hoger onderwijs. De participatie aan hoger onderwijs is al relatief hoog in Vlaanderen, en stijgt

⁸ Vlaamse Onderwijsraad, Raad Hoger Onderwijs. *Aandachtspunten bij de toegang tot het hoger onderwijs en het toelatingsexamen Diergeneeskunde*, 30 september 2021

gaandeweg nog. Er bestaan nochtans tal van rollen om op te nemen in de samenleving, en er zijn tal van wegen richting succesvolle participatie in de maatschappij. *Hoger onderwijs volgen* is daar slechts één van – en is ook *evenwaardig aan het volgen van eender welke andere vorm van onderwijs*. Participeren als burger kan dus even goed via een beroepsopleiding, een opleiding op de werkvloer, of een opleiding levenslang leren die lang na de initiële opleiding plaatsvindt.

We *focussen* in dit advies op de *initiële instroom en doorstroom van jongeren* in het hoger onderwijs. Deze groep wordt immers geconfronteerd met heel wat studievoortgangsmaatregelen en instrumenten in de overgang van secundair naar hoger onderwijs. Dat betekent dat de instroom en doorstroom van zij-instromers niet tot de scope van dit advies behoort – ook al is dit een groeiende groep die de nodige aandacht vergt, gezien de rol van het hoger onderwijs in levenslang en levensbreed leren. In dit advies hebben we het ook niet over andere mogelijke paden die jongeren kunnen afleggen na secundair onderwijs.

Wat is er nodig om een degelijke instroom en doorstroom in hoger onderwijs te realiseren, in een systeem met een open toegang en een vrije studiekeuze? Om deze vraag te beantwoorden, kiezen we voor een positieve benadering. We focussen op de elementen die een succesvolle instroom en doorstroom in hoger onderwijs faciliteren of bevorderen. Die beschouwen we als *springplanken*. Wanneer er geen springplank is of ze is onvoldoende ontwikkeld, dan vormt dit een *drempel* – voor studenten, instellingen en/of de maatschappij in zijn geheel.

Onze ambitie is niet om kant-en-klare aanbevelingen mee te geven, maar wel om enkele grotere *wegwijzers* uit te tekenen voor de verschillende actoren in het hogeronderwijsveld. Die wegwijzers geven aan in welke richting beleid en onderwijsveld verder kunnen denken en werken.

3 Springplanken voor in- en doorstroom in hoger onderwijs

3.1 Oriëntering via een leerwaaier in plaats van leerladder

In een systeem met een open toegang en een vrije studiekeuze kan het *belang van een degelijke oriëntering* niet genoeg benadrukt worden. Doordat er nauwelijks selectie aan de poort is, is een degelijke begeleiding voor en tijdens de instroom in het hoger onderwijs des te belangrijker. Het belang van oriëntering wordt nog versterkt door de groeiende instroom in het hoger onderwijs en de studieduur die gemiddeld steeds langer wordt.

Nochtans is een degelijke oriëntering niet vanzelfsprekend. De druk die op studiekeuzers ligt om zo snel mogelijk dé juiste plaats te vinden, leidt soms tot foute studiekeuzes. ‘Dé’ juiste plaats bestaat ook niet, wel ‘een’ juiste plaats. Op basis van hun interesses en capaciteiten kunnen studiekeuzers vaak verschillende richtingen uit. Ook ‘zo snel mogelijk’ vraagt wat nuance: voor sommige studiekeuzers kan het aangewezen zijn om de keuze van de finale richting waarin de studiekeuzer wil uitgaan, nog wat uit te stellen, door bijvoorbeeld te starten in een brede opleiding met een brede basis (zie 3.2). In elk geval is het van belang dat studiekeuzebegeleiders, maar ook ouders, leraren en de maatschappij in zijn geheel, jongeren ondersteunen om te kiezen voor waar hun passie en talenten liggen, rekening houdend met hun voorkennis en vooropleiding.

Om dit ten volle te kunnen realiseren, is een evenwaardige waardering van alle opleidingen noodzakelijk. Dat wordt mogelijk gemaakt door te werken met een *leerwaaier* – waarin elke opleiding evenwaardig is aan elke andere opleiding – in plaats van een verticale leerladder. De leerwaaier vermijdt een waternalstelsel dat kan voortvloeien uit hiërarchisch denken, met name

‘het is beter om zo hoog mogelijk te mikken’. De waaier is een begrip dat gelanceerd werd door Robert Dijkgraaf, voormalig minister van Onderwijs in Nederland (Rijksoverheid, 2024).

Vertaald naar het Vlaamse hoger onderwijs geeft zo’n leerwaaier een overzicht van alle opleidingen binnen de Vlaamse kwalificatiestructuur – professionele bachelor, academische bachelor, graduaat en master – per studiegebied *naast elkaar*. Op basis van dit overzicht kan een studiekeuzer gericht en in lijn met diens capaciteiten en interesses kiezen. Dat betekent ook dat er niet noodzakelijk na een bacheloropleiding nog een masteropleiding moet volgen; dat een masterdiploma of zelfs doctoraatsdiploma niet het na te streven doel is voor alle jongeren; en dat een jongere ook bewust kan kiezen voor een graduaatsopleiding, ook al is die in principe ook in staat om in een bacheloropleiding in te stromen. Het is van belang dat de studiekeuze vertrekt vanuit een reflectie op eigen interesses en capaciteiten.

Denken vanuit de leerwaaier vraagt dus een maatschappelijke omslag in de kijk op het hoger onderwijs. Om die omslag te ondersteunen, is er verdere *sensibilisering* rond de evenwaardigheid van alle opleidingen noodzakelijk. Dat vraagt ook duidelijke communicatie over de eigenheid en de gerichtheid van de verschillende types opleidingen hoger onderwijs binnen de Vlaamse kwalificatiestructuur, zonder dat daar een waardeoordeel aan gehecht wordt.⁹

Maar hoe zorgen we er nu voor dat studiekeuzers binnen de leerwaaier een geschikte plaats vinden? Wat is er nodig om (toekomstige) studenten te ondersteunen om een goede studiekeuze te maken?

3.1.1 Minimum aan instrumenten om maximaal richting te geven aan het studiekeuzeproces

Er bestaan heel wat instrumenten die jongeren kunnen ondersteunen in de stap die ze nemen na het secundair onderwijs – en dus ook in de keuze van een opleiding in het hoger onderwijs. Het aanbod aan instrumenten is echter zeer versnipperd. Dat maakt het voor de studiekeuzer niet evident om zicht te krijgen op de rol en meerwaarde van elk instrument, en op hun onderlinge samenhang en complementariteit. Elk van die instrumenten heeft nochtans specifieke doelstellingen, modaliteiten en implicaties, en wordt ook ingezet in een specifieke fase in de overgang van secundair naar hoger onderwijs:¹⁰

- *Oriënteringsinstrumenten* ondersteunen het keuzeprocess via een verkenning van opleidingen en een reflectie over zichzelf als studiekeuzer. Het meest gekende oriënteringsinstrument is Columbus, maar er zijn bijvoorbeeld ook de testen op Onderwijskiezer (I prefer, I like) en instellingsspecifieke instrumenten zoals SIMON en LUCI.
- *Positioneringsinstrumenten* zoals de verplichte starttoetsen en de niet-verplichte ijkingsstoetsen maken het mogelijk dat studiekeuzers die bepaalde opleidingen overwegen zicht krijgen op de mate waarin ze de startcompetenties van die opleidingen hebben verworven. Ze zijn niet-bindend, in die zin dat men ook met een onvoldoende resultaat kan inschrijven voor een opleiding met start- of ijkingsstoets. Aan de starttoetsen is er verplichte remediëring gekoppeld bij een onvoldoende.

⁹ Vlaamse Onderwijsraad, Raad Hoger Onderwijs. *Uitdagingen en kansen voor het hoger onderwijs van de toekomst*, 11 juni 2019.

¹⁰ Het is niet onze bedoeling om hier een exhaustief overzicht te geven: Naast deze instrumenten zijn er bijvoorbeeld ook nog testen die niet per se op studiekeuze gericht zijn (zoals de Lemo-test), is er de tool SiDin.onderwijskiezer.be, en spelen bijvoorbeeld ook de examenresultaten eind secundair onderwijs of het advies van de klassenraad een belangrijke rol.

- [Selectie-instrumenten](#), zoals we die nu kennen onder de vorm van toelatingsexamens in de academische bacheloropleidingen (dier)geneeskunde of tandheelkunde en de toelatingsproef in de Audiovisuele en Beeldende Kunst en Muziek- en Podiumkunsten, zijn de enige bindende instrumenten in ons Vlaamse hoger onderwijs. Ze hebben als doel de selectie van studenten die een bepaalde opleiding kunnen aanvatten en daarbij een grote kans tot slagen hebben. De feedback op de toelatingsexamens kan ook leiden tot een herziening van de studiekeuze.

We roepen alle hogeronderwijsactoren op om [werk te maken van een geïntegreerde aanpak](#), om de unieke rol van elk van de instrumenten te verduidelijken, en om ze in te bedden in een geheel van onderwijsloopbaanbegeleiding, in overleg en samenwerking met het secundair onderwijs (zie 3.1.2)¹¹. Naast duidelijkheid pleiten we ook voor validiteit en betrouwbaarheid en dus voor wetenschappelijke onderbouwing van de instrumenten.

In het Vlaams Regeerakkoord en de Beleidsnota Onderwijs 2024-2029 staat de ambitie ingeschreven om de starttoetsen met verplichte remediëring uit te breiden naar alle bacheloropleidingen. In eerdere adviezen heeft de Vlaamse Onderwijsraad zich steeds [bezorgd](#) getoond over de [uitbreiding van het arsenaal aan instrumenten of van hun toepassingsgebied](#). We waren er toen al voorstander van om in de eerste plaats het bestaande instrumentarium te perfectioneren en bij te sturen; en dat blijft ons huidige standpunt.¹² We pleiten voor eenvoud – en dus tegen een overinstrumentalisering van het keuzeproces. Dat vraagt niet alleen degelijke evaluatie van de starttoetsen en de bijhorende remediëring – zoals die nu al in de steigers staat – maar bovenal ook een geïntegreerde evaluatie van de bestaande instrumenten en de studievoortgangsmaatregelen. De uitbouw van een rationeel instrumentarium ter ondersteuning van het keuzeproces moet evidence-informed gebeuren én in overleg met het secundair onderwijs.

Ook als we specifiek naar de [starttoetsen](#) kijken – die momenteel verplicht maar niet-bindend zijn – is de Vlor [geen voorstander van de veralgemening ervan naar alle opleidingen hoger onderwijs](#). Een diploma secundair onderwijs volstaat juridisch gezien om in het hoger onderwijs in te stromen en dat moet voor de Vlor behouden blijven om de open toegang te garanderen. Boven op het diploma secundair onderwijs nog een starttoets inrichten is voor heel wat opleidingen onnodig dubbelop, en drukt ook een fundamenteel wantrouwen uit ten aanzien van het diploma secundair onderwijs en de competenties die er zijn verworven.¹³

De Vlaamse Onderwijsraad pleit ook niet voor het andere uiterste, met name het volledig afschaffen van de starttoetsen. De Vlor ziet dus [wél een rol voor starttoetsen](#), met name om kandidaat-studenten voor specifieke hogeronderwijsopleiding(en) een spiegel voor te houden en na te gaan of ze de nodige startcompetenties voor die opleiding(en) hebben verworven in hun vooropleiding in het secundair onderwijs. Als dat het geval is, vormt de starttoets het sluitstuk van het keuzeproces. Zoniet kan het resultaat op de starttoets aanleiding geven om de studiekeuze te herzien of om zich bij te spijkeren met het oog op een succesvolle start in de opleiding. Starttoetsen hebben dus een belangrijke signaalfunctie en kunnen kandidaat-studenten aanzetten tot reflectie over hun competenties en studiekeuze. Zo hebben starttoetsen een meerwaarde voor die hogeronderwijsopleidingen die competenties vereisen die niet gegarandeerd zijn door een diploma secundair onderwijs *uit eender welke studierichting*.

¹¹ De Vlor heeft dit in het verleden ook van nabij opgevolgd, zie [Activiteiten van het Overlegplatform Studiekeuze van Secundair naar hoger onderwijs](#).

¹² Zie bijvoorbeeld: Vlaamse Onderwijsraad, Raad Hoger Onderwijs. [Aandachtspunten bij de toegang tot het hoger onderwijs en het toelatingsexamen Diergeneeskunde](#), 30 september 2021.

¹³ Dat staat los van de bijzondere toelatingsproeven die de startcompetenties meten van wie wil instromen in het hoger onderwijs maar geen diploma secundair onderwijs heeft verworven. De uitkomst van deze proeven zegt dus niets over de eindcompetenties secundair onderwijs, maar geeft wel een inkijk in de startcompetenties van de kandidaat-student.

De Vlor spreekt alle *opleidingen hoger onderwijs* aan op hun *opdracht en verantwoordelijkheid* in het *expliciteren van de specifieke voorkennis en startcompetenties die nodig zijn* om de opleiding in kwestie met een voldoende kans op succes te voltooien.

3.1.2 Dialoog met secundair onderwijs

De dialoog tussen secundair en hoger onderwijs over de afstemming tussen startcompetenties hoger onderwijs en de eindcompetenties na secundair onderwijs is essentieel, maar die dialoog reikt veel verder.

Door de opeenstapeling van verschillende instrumenten moeten studiekeizers vandaag heel wat uitzoeken en bewijzen vooraleer ze aan een opleiding in het hoger onderwijs kunnen beginnen. Misschien doorlopen ze één of meerdere van de oriënterings-, positionerings-, en selectie-instrumenten. Ze hebben ook al eindexamens afgelegd in het secundair onderwijs en een diploma secundair onderwijs verworven. En dan hebben we het bijvoorbeeld nog niet gehad over de rol van de klassenraad of van schoolresultaten in het secundair onderwijs.

Dat roept vragen op, zoals: Wie neemt welke rol op in de onderwijsloopbaanbegeleiding en in het studiekeuzeproces in het bijzonder? Hoe kunnen secundair en hoger onderwijs gezamenlijk een samenhangend instrumentarium uitbouwen, en hoe maken ze dit overzichtelijk voor studiekeizers? Er is *nood aan structureel overleg tussen secundair en hoger onderwijs*, om de samenwerking tussen beide onderwijsniveaus te versterken. De Vlor pleit voor het consolideren van de overlegstructuren die hierrond al bestaan. Zo'n forum voor overleg tussen secundair en hoger onderwijs is ook cruciaal in het licht van de modernisering van het secundair onderwijs, die zijn impact zal hebben op instroom en doorstroom in het hoger onderwijs. Denk bijvoorbeeld aan de verschuivingen die plaatsvinden, nu leerlingen uit de arbeidsmarktfinaliteit rechtstreeks in een graduaatsopleiding, maar niet meer in een professionele bacheloropleiding kunnen instromen.

Ook het *secundair onderwijs* heeft in de onderwijsloopbaanbegeleiding *een belangrijke verantwoordelijkheid*. In eerste instantie door het bieden van een solide basis voor leerlingen, zodat wie wenst in te stromen in het hoger onderwijs degelijk voorbereid is. Daarnaast ook door in het secundair onderwijs intensief aan de slag te gaan met de bestaande instrumenten zoals de plaats van schoolresultaten, de rol van de klassenraden, Columbus, etc. en door die in te bedden in een samenhangend geheel van onderwijsloopbaanbegeleiding, in overleg met de hogeronderwijsinstellingen.

3.1.3 Samenwerking tussen hogeronderwijsinstellingen bij (her)oriëntering

Een degelijke oriëntering vraagt een *gezamenlijke aanpak als hogeronderwijssector* in zijn geheel. De Vlaamse Onderwijsraad roept alle instellingen op om hun verantwoordelijkheid te nemen zodat elke student een juiste plaats vindt in het (hoger)onderwijslandschap – ook als dat betekent dat die plek zich niet in de eigen instelling bevindt. Niet enkel bij oriëntering, maar ook bij heroriëntering is een doorverwijzing naar een opleiding aan een andere hogeronderwijsinstelling vaak aan de orde. Om dat te kunnen realiseren, dienen infodagen en SID-Ins sterker te vertrekken vanuit het perspectief van de studiekeizer, in plaats van dat van de instellingen. Deze aanpak vertrekt vanuit een thematische ordening en de complementariteit van het aanbod van verschillende instellingen.

We stellen echter vast dat het huidige *financieringssysteem*, met zowel instroom- als uitstroomparameters, de concurrentie tussen instellingen bevordert, wat behoorlijke budgetten voor marketing en communicatie in de hand werkt. Samenwerking op vlak van (her)oriëntering

hangt vandaag af van het voluntarisme van individuele instellingen en zou door de overheid meer gestimuleerd kunnen worden.

Oriëntering via een leerwaaier in plaats van leerladder

Studiekeuzers verdienen een duidelijke, geïntegreerde aanpak van het studiekeuzeproces om hun plaats in de leerwaaier van het hoger onderwijs te vinden. Vertrek hiervoor van de *evenwaardigheid* van de verschillende types opleidingen.

Ga voor *eenvoud in instrumentarium*. Zorg voor een duidelijk overzicht van de bestaande instrumenten in de overgang van secundair naar hoger onderwijs, verduidelijk de unieke rol van elk instrument en bed ze in in een geheel van onderwijsloopbaanbegeleiding. Garandeer hun wetenschappelijke onderbouwing en zorg voor een geïntegreerde evaluatie van de instrumenten en studievoortgangsmaatregelen.

Een degelijke onderwijsloopbaanbegeleiding vraagt een permanente *samenwerking en dialoog* met het secundair onderwijs, en tussen de hogeronderwijsinstellingen onderling.

3.2 Brede vorming als opstap naar een leven lang leren

3.2.1 *Bildung* én arbeidsmarktrelevantie in elke opleiding hoger onderwijs

(Hoger)onderwijsinstellingen willen jongeren vormen vanuit alle functies van onderwijs (kwalificeren, socialiseren en persoonsvorming).¹⁴ Tegelijkertijd leven er in de maatschappij en in de politiek bepaalde verwachtingen over wat studenten zouden moeten kennen of kunnen. We stellen vast dat die verwachtingen op dit moment soms sterk gekleurd zijn door een arbeidsmarktlogica: opleidingen moeten rechtstreeks nuttig zijn voor de arbeidsmarkt, studenten moeten zo snel mogelijk op de arbeidsmarkt komen.

Uiteraard speelt het hoger onderwijs een sleutelrol om Vlaanderen als kennisregio op de kaart te zetten en om de werkzaamheidsgraad te verhogen (VOKA, 2025). Maar hoger onderwijs heeft ook een belangrijke rol te vervullen in de ontwikkeling van burgerzin. De student van nu is immers de burger van de toekomst, die meedraait in de maatschappij en zo meebouwt aan de democratie van morgen. Zeker in een maatschappij waar levenslang leren aan belang wint, is het des te belangrijker dat het *hoger onderwijs inzet op bildung*.¹⁵ De keuze van een 18-jarige student voor hoger onderwijs is immers een belangrijke keuze, maar wellicht niet diens enige of laatste keuze. Mensen leren een leven lang. Ze volgen na hun basisopleiding nog extra opleidingen of scholen zich om of bij om hun carrière een nieuwe wending te geven.

Dat productiviteitsdenken heeft daarnaast ook een effect op de *inhoud van opleidingen en de opbouw van curricula*. Naast (onmiddellijk) arbeidsmarktgerichte competenties willen we het belang van bredere competenties in opleidingscurricula naar voren schuiven: analytisch denken, kritisch omgaan met informatie, probleemoplossend denken, flexibiliteit en wendbaarheid, creativiteit, leiderschap en interpersoonlijke vaardigheden, etc. Deze competenties bereiden studenten voor op een complexe en snel veranderende samenleving.

¹⁴ Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. *Een toekomst voor ambitieus en kwaliteitsvol onderwijs voor iedereen*. 28 maart 2024.

¹⁵ Bovenstaand pleidooi voor het belang van *bildung* in het hoger onderwijs naast de directe arbeidsmarktrelevantie – staat een degelijke oriëntering niet in de weg, integendeel. Deze twee zaken sluiten elkaar niet uit.

Bovendien vraagt de arbeidsmarkt meer en meer algemene vorming en *human-centric skills*, zoals we in het recente rapport van het World Economic Forum kunnen lezen (2025, p. 40). Want ook de arbeidsmarkt evolueert, de inhoud van jobs verandert en andere soorten jobs ontstaan gaandeweg.

De opkomst van artificiële intelligentie (AI) bevestigt alleen maar de nood aan deze bredere competenties, ingebed in een inhoudsrijk curriculum. AI zal in de toekomst heel wat zaken kunnen overnemen, maar de bredere – en typisch menselijke – competenties blijven onmisbaar (Anseel, 2025). Dat betekent dat elke opleiding aandacht moet hebben voor de ontwikkeling van deze bredere competenties, naast specifieke opleidingsgebonden competenties.

3.2.2 Doordachte programmatie en rationeel georganiseerd aanbod

Er zijn vanzelfsprekend ook *verschillen tussen opleidingen* in de mate waarin beide soorten competenties aan bod komen, o.m. rekening houdend met de eigenheid en de focus van de verschillende opleidingen hoger onderwijs binnen de Vlaamse kwalificatiestructuur. In elk geval biedt het voor studiekeziers een meerwaarde als er een variëteit aan opleidingen wordt aangeboden, gaande van opleidingen die initieel een brede basis leggen en pas later specifieke competenties ontwikkelen, tot opleidingen die onmiddellijk zeer gespecialiseerd zijn.

Hogeronderwijsinstellingen zijn zich ervan bewust dat sommige opleidingen te vaak worden aangeboden, wat concurrentie in de hand werkt. Het is ook dat concurrentieel denken dat bijdraagt aan de oprichting van specifieke opleidingen die meegaan met actuele trends en vaak minder toekomstbestendig zijn. Nochtans draagt *een rationeel georganiseerd onderwijsaanbod* bij aan een vlotte instroom en doorstroom. Dat vereist dat er afspraken worden gemaakt tussen instellingen, en dat er dus een *doordacht programmatiemodel* wordt gehanteerd. We stellen vast dat hogeronderwijsinstellingen vandaag worden gedwongen om intern te rationaliseren omwille van de besparingscontext waarin ze zich bevinden (zie ook 3.4), maar deze rationalisatieoefeningen overstijgen zelden de grenzen van de instellingen. De Vlaamse Onderwijsraad doet een appel naar de hogeronderwijsinstellingen om het heft in handen te nemen – en om zelf initiatieven te nemen in de richting van een meer rationeel georganiseerd hogeronderwijslandschap. Deze oproep strekt zich breder uit dan de graduatanten aan de hogescholen – waar momenteel al een rationalisatieoefening loopt vanuit het beleidsdomein Onderwijs en Vorming.

Brede vorming als opstap naar een leven lang leren

Een succesvolle instroom en doorstroom in het hoger onderwijs houdt veel meer in dan klaargestoomd worden voor de arbeidsmarkt. Succesvol hoger onderwijs betekent ook *bildung* - dat elk individu maximale ontplooiingskansen krijgt en dat studenten zich door hun brede opleiding als burgers verbonden voelen met de maatschappij.

Dit vraagt aandacht voor generieke competenties in elke opleiding hoger onderwijs, maar er is ook nood aan ruimte voor specifieke brede opleidingen naast meer gespecialiseerde. Een *helder gestructureerd, transparant en overzichtelijk onderwijsaanbod* draagt bij aan een vlotte instroom en doorstroom. We vragen de instellingen om daarvoor zelf het heft in handen te nemen.

3.3 Overheidsbevoegdheden en autonomie van de instellingen in balans

Het hoger onderwijs wordt in grote mate gefinancierd door publieke middelen. Het is daarom gerechtvaardigd dat de overheid maatregelen introduceert ter bevordering van instroom en doorstroom. De *overheid mag en moet bepaalde verwachtingen hebben en regulerend optreden*.

Tegelijk is de [autonomie van de hogeronderwijsinstellingen](#), zowel nationaal – bijvoorbeeld door de grondwet – als internationaal beschermd. Universiteiten en hogescholen moeten beschikken over de [ruimte](#) om de [overheidsmaatregelen](#) zodanig te kunnen [implementeren](#) dat ze aangepast zijn aan de specifieke context, studentenpopulatie en pedagogische visie – en om daarnaast ook eigen beleid te kunnen voeren. Enkel op deze manier kunnen ze hun maatschappelijke opdracht om kwaliteitsvol hoger onderwijs aan te bieden, uitvoeren.

De vraag is dus op welke vlakken er nood is aan een duidelijk overheidskader, hoever de overheid moet gaan in het uittekenen daarvan, en hoe de sturing er dan moet uitzien (regelgeving, financiering, etc.).¹⁶ Denk bijvoorbeeld aan de beleidsambitie die wordt vooropgesteld in de beleidsnota Onderwijs rond het verplicht invoeren van een vak Nederlands in de lerarenopleiding. Via deze maatregel mengt de overheid zich rechtstreeks in de opmaak van een curriculum, wat tot de vrijheid van de instellingen behoort. Waarom de beheersing van het Nederlands – en bij uitbreiding taalbewust handelen¹⁷ – niet als doel opnemen, zodat instellingen zelf kunnen bepalen op welke manier ze deze doelstellingen kunnen behalen?

De Vlaamse Onderwijsraad vraagt het [vertrouwen](#) van de overheid in de expertise van de hogeronderwijsactoren omtrent instroom en doorstroom in hoger onderwijs. Het is in ieders belang dat de instroom en doorstroom succesvol verloopt. De instellingen engageren zich om verantwoordelijk om te gaan met de vrijheidsgraden – en dus een gepast beleid uit te tekenen dat aansluit bij de specifieke context, studentenpopulatie en pedagogische visie.

Wanneer de overheid [beleidsmaatregelen neemt](#), [vraagt de Vlor om de achterliggende visie te expliciteren](#). Als de overheid wil ingrijpen op instroom en doorstroom, dient dat te gebeuren vanuit een samenhangende langetermijnvisie die expliciet wordt gemaakt zodat er ook een politiek en maatschappelijk draagvlak voor kan ontstaan. Het is net die brede visie op hoger onderwijs en op de overgang ernaartoe, met duidelijke ambities en keuzes, die we vandaag missen.

Deze [visie](#) moet worden [gevoed vanuit een degelijke evaluatie - evidence-informed dus](#). Zeker in ons huidige onderwijslandschap dat in volle verandering is, is dat cruciaal. Naast de wijzigingen n.a.v. het decreet instroom en studie-efficiëntie uit 2022 heeft ook de modernisering van het secundair onderwijs een impact op instroom en doorstroom in hoger onderwijs. Deze ontwikkelingen vereisen een degelijke follow-up, via longitudinaal onderzoek naar het gecombineerde effect van instrumenten in de overgang naar het hoger onderwijs en van studievoortgangsmatregelen. Een dergelijke evaluatie heeft als doel om een diepgaand inzicht te krijgen in het keuzeproses en in de factoren die bijdragen tot studiesucces in het hoger onderwijs, maar ook om dat proces op te volgen en bij te sturen – en dus het bestaande instrumentarium bij te sturen en op een gedegen manier in te zetten.

De Vlaamse Onderwijsraad engageert zich ook zelf om bij te dragen tot deze evaluatie. In een advies uit 2023 stippelden we indicatoren uit om de studievoortgangsmatregelen in hoger onderwijs, geïntroduceerd door het decreet van 2022, te monitoren. Die indicatoren vormen nog steeds het kader van waaruit we naar beleid rond studievoortgang kijken.

¹⁶ Zie ook bijvoorbeeld: Vlaamse Onderwijsraad (2024). [Reflectienamiddag: Wendbaar hoger onderwijs](#).

¹⁷ Zie de passage hierover in het advies: Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. [Laat Nederlands verbinden en emanciperen: Advies over Nederlands in het onderwijs](#), 26 juni 2025.

Overheidsbevoegdheden en autonomie van de instellingen in balans

Waar wil Vlaanderen naartoe met het hoger onderwijs? Laat ons samen hierover nadenken en een duidelijke *visie* uitwerken. Deze visie moet worden gevoed vanuit een geïntegreerde evaluatie van alle studievoortgangsmaatregelen en bijhorende instrumenten - *evidence-informed* dus.

Vertaal deze visie in een kader waarbinnen hogeronderwijsinstellingen zich kunnen bewegen. *Vertrouw* op de expertise van instellingen om zelf een gepast beleid rond instroom en doorstroom te voeren voor hun doelgroep en context. Ook in het verleden heeft het hogeronderwijsveld al heel wat kwaliteitsvol werk geleverd.

3.4 Kwaliteitsvol en toegankelijk hoger onderwijs is correct gefinancierd

De instroom in het hoger onderwijs is sterk toegenomen en ook de diversiteit van de instroom is gegroeid. Dat stelt instellingen voor uitdagingen, zowel voor de begeleiding van de instroom, de ondersteuning van het leerproces, als voor het (extra) zorgaanbod voor wie dit nodig heeft.

Instellingen organiseren al heel wat onboarding-initiatieven zoals zomercursussen, startersdagen, etc. om startende studenten goed voor te bereiden en een warm welkom te bieden. Dergelijke verbindende activiteiten kunnen het studiesucces bevorderen. Dat gaat uiteraard gepaard met een kostenplaatje. Daarnaast worden instellingen geconfronteerd met kosten rond de organisatie van starttoetsen en verplichte remediëring. Dat zijn extra opdrachten, waar verhoudingsgewijs niet in diezelfde mate middelen voor worden voorzien.

Onder zorg verstaan we ook de *financiële ondersteuning van studenten*. In een eerder advies brachten we al in kaart dat het voor een stijgende groep studenten financieel moeilijker wordt om te studeren. De inspanningen van de overheid, zoals de studietoelages voor beurs- en bijna-beursstudenten en de vereenvoudiging van de aanvraagprocedure voor een studietoelage, volstaan niet om aan de stijgende nood aan ondersteuning te voldoen.¹⁸ Door de strengere voorwaarden voor studietoelages – die naar voren werden geschoven in het voorontwerp van *programmadecreet* bij de begrotingsopmaak 2026 – verwachten we dat de groep studenten die het financieel moeilijk heeft, nog verder zal aangroeien.

De *financiering van het hoger onderwijs staat al enige tijd onder druk*. De middelen voor het hoger onderwijs zijn het laatste decennium niet meegegroeid met de studentenaantallen. Bovendien zijn er in de feiten herhaaldelijk veel minder middelen toegekend dan oorspronkelijk werd voorzien via het financieringsdecreet uit 2008. Wanneer instellingen minder middelen krijgen of moeten besparen op personeel, dan voelen studenten de impact daarvan. In verschillende adviezen heeft de Vlor gevraagd om de basisfinanciering voor de hogeronderwijsinstellingen – en in het bijzonder ook voor de studentenvoorzieningen – te herstellen.¹⁹

De groeiende en ook meer diverse instroom zal de (financiële) druk op de instellingen vergroten en houdt verdere *risico's in voor de kwaliteit van de opleidingen*. Instellingen zijn nu al genoodzaakt om intern te rationaliseren, omwille van de huidige besparingscontext (zie 3.2.2). Kan het hoger onderwijs op termijn nog dezelfde kwaliteit blijven bieden? Voor de Vlor is het belangrijk dat de

¹⁸ Vlaamse Onderwijsraad, Raad Hoger Onderwijs. [Nood aan een coherent beleid voor een betaalbaar hoger onderwijs](#), 11 juni 2024.

¹⁹ Vlaamse Onderwijsraad, Raad Hoger Onderwijs. [Een gegarandeerde basisfinanciering voor het hoger onderwijs](#), 10 mei 2022; Vlaamse Onderwijsraad, Raad Hoger Onderwijs. [Nood aan een coherent beleid voor een betaalbaar hoger onderwijs](#), 11 juni 2024; Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. [Advies over het voorontwerp van programmadecreet bij de begrotingsopmaak 2026](#), 20 oktober 2025.

brede en open toegang tot het hoger onderwijs maximaal gegarandeerd blijft, zoals we ook hierboven al aangaven. Dat betekent dat we geen studenten willen weigeren omdat de kwaliteit van een opleiding in het gedrang komt, maar we willen ook vermijden dat de gelijke kansen in gevaar komen doordat studenten hun studies niet kunnen betalen.

We herhalen daarom onze vraag naar *correcte financiering van het hoger onderwijs – zowel voor hogeronderwijsinstellingen als voor studenten*. Bovendien vragen we met nadruk dat de Vlaamse overheid bij nieuwe maatregelen een financiële toets voorziet, en vooral ook een expliciete visie voor hoger onderwijs uittekent en coherente beleidskeuzes maakt.²⁰

Kwaliteitsvol en toegankelijk hoger onderwijs is correct gefinancierd

Het hoger onderwijs wil zijn opdrachten zo kwaliteitsvol mogelijk blijven uitvoeren en alle studenten maximale ontplooiingskansen bieden. De instellingen nemen zelf al initiatieven richting een gestructureerd, transparant en overzichtelijk georganiseerd onderwijsaanbod, maar het ten volle realiseren van een kwaliteitsvol en toegankelijk hoger onderwijs *vraagt correcte financiering – zowel voor de instelling als voor de student*.

Investeren in een kwaliteitsvol en toegankelijk hoger onderwijs betekent investeren in de maatschappij en in de toekomst.

4 Tot slot

Waar wil Vlaanderen naartoe met de instroom in en doorstroom doorheen het hoger onderwijs? Via dit advies wil de Vlaamse Onderwijsraad bijdragen aan verdere visieontwikkeling hierrond. Een duidelijke beleidsvisie is in het belang van studenten, instellingen en de maatschappij.

Een kerngedachte die aan de basis ligt van dit advies, is het idee dat elk individu voldoende kansen moet krijgen om de talenten maximaal te ontplooien en zo een volwaardige plaats in te nemen in de maatschappij. Dat betekent niet dat studenten maximaal moeten worden toegeleid richting het hoger onderwijs – eender welke andere vorm van onderwijs is evenwaardig. Het impliceert wél dat de *principes van open toegang en vrije studiekeuze* die ons Vlaamse hoger onderwijs kenmerken en uniek maken, behouden moeten blijven. Zo kan iedereen die dit wil, instromen in het hoger onderwijs, in een opleiding naar keuze. Op basis van bovenstaande springplanken schuiven we in dit advies 5 wegwijzers naar voren. Die richten zich naar de overheid, maar ook naar de actoren in het hogeronderwijslandschap zelf en de maatschappij in zijn geheel:

²⁰ Idem

5 wegwijzers voor in- en doorstroom in hoger onderwijs

- *Oriënteer vanuit de leerwaaier.* Studiekeizers verdienen een duidelijke, geïntegreerde aanpak om hun plaats in de leerwaaier van het hoger onderwijs te vinden, op basis van hun capaciteiten en interesses. Dat vraagt een maatschappelijke omslag van de manier waarop naar opleidingen en diploma's wordt gekeken: vanuit gelijkwaardigheid en met respect voor de eigenheid en gerichtheid van de verschillende types opleidingen hoger onderwijs.
- *Hanteer een helder, eenvoudig en onderbouwd instrumentarium.* Werk aan een duidelijk overzicht van de bestaande instrumenten in de overgang van secundair naar hoger onderwijs, verduidelijk de unieke rol van elk instrument en bed ze in in een geheel van onderwijsloopbaanbegeleiding. Garandeer hun wetenschappelijke onderbouwing en zorg voor een geïntegreerde evaluatie van de instrumenten en studievoortgangsmaatregelen.
- *Werk samen met het secundair onderwijs en met het gehele hogeronderwijsveld.* Bundel de krachten en werk als hogeronderwijssector samen aan oriëntering. Ga in dialoog met het secundair onderwijs, niet enkel over afstemming tussen eindcompetenties secundair onderwijs en startcompetenties hoger onderwijs, maar maak van onderwijsloopbaanbegeleiding een gedeeld verhaal.
- *Zet in op brede vorming als opstap naar een leven lang leren.* Werk als hogeronderwijssector samen aan een helder gestructureerd, transparant en overzichtelijk georganiseerd onderwijsaanbod – met ruimte voor brede opleidingen naast gespecialiseerde en met zowel generieke als specifieke competenties in elke opleiding. Succesvol hoger onderwijs houdt meer in dan klaargestoomd worden voor de arbeidsmarkt. Het biedt ook maximale ontplooiingskansen voor elke student en draagt bij aan de ontwikkeling van burgerschap.
- *Werk een visie op hoger onderwijs uit, vertrekkende vanuit vertrouwen in de instellingen, en veranker die in de financiering.* Werk samen aan een visie op instroom en doorstroom in hoger onderwijs. Die visie vormt de basis voor beleidsmaatregelen vanuit de overheid, maar vormt ook het kader waarbinnen instellingen zich kunnen bewegen. Dat vraagt vertrouwen van de overheid in de expertise van de instellingen om een gepast beleid uit te tekenen, rekening houdend met de eigen context, doelgroep en pedagogische visie. Deze visie vertaalt zich in een degelijke basisfinanciering. Investeren in een kwaliteitsvol en toegankelijk hoger onderwijs betekent investeren in de maatschappij en in de toekomst.

Tine Degrande
secretaris Raad Hoger Onderwijs

Dennis Cluydts
voorzitter Raad Hoger Onderwijs

Bronnen

Vlaamse Onderwijsraad

- Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. [Advies over het voorontwerp van programmadecreet bij de begrotingsopmaak 2026](#), 20 oktober 2025.
- Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. [Laat Nederlands verbinden en emanciperen: Advies over Nederlands in het onderwijs](#), 26 juni 2025.
- Vlaamse Onderwijsraad, Raad Hoger Onderwijs. [Nood aan een coherent beleid voor een betaalbaar hoger onderwijs](#), 11 juni 2024.
- Vlaamse Onderwijsraad, Raad Hoger Onderwijs. [Nood aan indicatoren om de studievoortgangsmaatregelen in hoger onderwijs te monitoren](#), 9 mei 2023.
- Vlaamse Onderwijsraad, Raad Hoger Onderwijs. [Instroom en studie-efficiëntie in het hoger onderwijs: blijvende fundamentele bezorgdheden](#), 28 april 2022.
- Vlaamse Onderwijsraad, Raad Hoger Onderwijs. [Instroom en optimalisatie van studie-efficiëntie in hoger onderwijs](#), 15 februari 2022.
- Vlaamse Onderwijsraad, Raad Hoger Onderwijs; [Aandachtspunten bij de toegang tot het hoger onderwijs en het toelatingsexamen Diergeneeskunde](#), 30 september 2021.
- Vlaamse Onderwijsraad, Raad Hoger Onderwijs. [Bouwstenen voor een betaalbaar hoger onderwijs](#), 11 mei 2021.
- Vlaamse Onderwijsraad, Raad Hoger Onderwijs. [De grenzen van de flexibilisering?](#), 20 augustus 2020.
- Vlaamse Onderwijsraad, Raad Hoger Onderwijs. [Uitdagingen en kansen voor het hoger onderwijs van de toekomst](#), 11 juni 2019.
- Vlaamse Onderwijsraad (2024). [Reflectienamiddag: Wendbaar hoger onderwijs](#).

Andere bronnen

- Anseel, F. (2025, 5 november) [Terug naar het klooster met AI](#). De Tijd.
- Dataloep (2025). [Werkmap: Dataloep Inschrijvingen Hoger Onderwijs](#).
- [Decreet van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap betreffende de flexibilisering van het hoger onderwijs in Vlaanderen en houdende dringende hogeronderwijsmaatregelen](#), 20 april 2004.
- [Decreet over de instroom en het optimaliseren van de studie-efficiëntie in het hoger onderwijs en overige organisatorische aspecten van het hoger onderwijs](#), 15 juli 2022.
- Departement Onderwijs en Vorming (2025). [Education at a Glance vanuit Vlaams perspectief](#).
- Departement Onderwijs en Vorming (2023). [Omgevingsanalyse van het beleidsdomein Onderwijs en Vorming 2024-2029](#).
- OECD (2025), [Education at a Glance 2025](#).
- OECD Data Explorer (2025). [Mean age of enrolled students, new entrants and graduates](#).
- Onderwijsraad (2024), [Onderwijs als investering](#).
- Rijksoverheid (2024). [Aanpassen taalgebruik voor gelijke waardering van studenten](#).
- Statistiek Vlaanderen (2025a). [Studieduur in het hoger onderwijs](#).
- Statistiek Vlaanderen (2025b). [Schoolbevolking hoger onderwijs](#).
- Statistiek Vlaanderen (2025c). [Bevolking naar onderwijsniveau \(scholingsgraad\)](#).
- Statistiek Vlaanderen (2025d). [Studiebewijzen: diploma's hoger onderwijs](#).
- Vlaamse Regering (2024). [Beleidsnota 2024-2029. Onderwijs en Vorming](#).
- Voka (2025). [Meer ambitie voor ons hoger onderwijs](#).
- World Economic Forum (2025). [The Future of Jobs Report 2025](#).